

здійснюється на загальну процесуальну форму; 3) між нормами цивільного процесу та матеріальними нормами існує комплексний зворотній зв'язок, зокрема щодо можливості застосування судом в межах позовних вимог найбільш ефективного способу захисту, у разі якщо закон або договір не визначають такого способу захисту, а також дискреційної можливості застосування конвенціальних норм або(чи) практики ЄСПЛ з метою забезпечення реалізації принципу верховенства права (ст. 2, 10 ЦПК України), а також спрямований на оптимізацію цивільного судочинства та стабільність процесуальних норм.

Запропонована вище модель ми представили як загальну щодо позовного провадження. Натомість, вона може бути скоректована щодо певної категорії цивільних справ, з визначенням ролі матеріальних норм, які регламентують спеціальні правовідносини, наприклад, земельні, відносини у сфері захисту права інтелектуальної власності тощо.

### **Список використаних джерел**

1. Теоретико-методологічні засади диференціації та уніфікації в цивільному, господарському й адміністративному судочинстві в Україні : моногр. / [Беляневич О. А., Берестова І. Е., Бичкова С. С. та ін. ; за заг. ред. В. І. Бобрика. Київ : Ред. журн. «Право України». 2013. 172 с.

2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. Посібник. 10-е вид., доп. Львів : Край. 2008. 224 с.

3. Уніфікація і диференціація процедур цивільного, господарського та адміністративного судочинства : моногр. / Бичкова С. С., Бобрик В. І., Проценко В. В. та ін. ; за заг. ред. В. І. Бобрика. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2014. 202 с.

4. Комаров В. В. Цивільний процес у глобальному контексті. *Право України*. 2011. № 10. С. 22–44.

5. Тертышников В. И. Процессуальные средства укрепления советской семьи в производстве о расторжении брака : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.712. Харьков, 1972. 18 с.

6. Цивільний процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

УДК 347.93:342.78

**Софія ЩУР,**

здобувач Національної академії внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін  
Національної академії внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук **Курдан Богдан**

## **ДОТРИМАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ**

Із початком війни 24 лютого 2022 року постають певні питання під час здійснення цивільних процесуальних дій, зокрема й щодо дотримання процесуальних строків. Учасники процесу та їх представники зобов'язані

здійснювати всі процесуальні дії відповідно до процесуальних строків. Але, зважаючи на дію воєнного стану, здійснення активних бойових дій, евакуацію цивільного населення таке належне виконання процесуальних обов'язків об'єктивно неможливо.

Перш за все, цивільні процесуальні строки – це встановлені Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК) проміжки часу для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві. Строки, встановлені законом або судом, обчислюються роками, місяцями і днями, а також можуть визначатися вказівкою на подію, яка повинна неминуче настати. В той же час вони мають бути розумними, тобто передбачати час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню цивільного судочинства [1].

Основною проблемою під час війни став пропуск процесуальних строків, що встановлені судом та законом. Виникає питання, що робити в такій ситуації?

Відповідно до статті 126 ЦПК України право на вчинення процесуальної дії втрачається із закінченням строку, встановленого законом або судом, а документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, крім випадків, передбачених ЦПК України. В такому випадку суд за заявою учасника справи може поновити пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними, або ж продовжити, якщо заяву було подано до закінчення цього строку, чи з власної ініціативи [1].

Асоціація правників України звернулася з листом-зверненням до Прем'єр-міністра України та Міністра юстиції України [2] та підготувала законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України спрямованих на забезпечення прав та гарантій учасників судового процесу під час дії воєнного стану в Україні», в якому пропонує внести зміна до ЦПК України щодо поновлення та продовження строків. А саме: Уведення в Україні режиму воєнного стану 24 лютого 2022 року на підставі Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та подальше продовження режиму воєнного стану є поважною причиною пропуску процесуальних строків, встановлених законом та судом.

У зв'язку з цим суд зобов'язаний поновити пропущений встановлений законом або судом процесуальний строк, який закінчився в період дії воєнного стану в Україні, за заявою особи, поданою не пізніше 45 календарних днів з дня припинення або скасування воєнного стану, якщо учасник справи обґрунтовує пропуск строку введенням воєнного стану в Україні. Суд також зобов'язаний продовжити встановлений законом або судом процесуальний строк, закінчення якого припадає на період дії воєнного стану в Україні, за заявою учасника справи, поданою до закінчення такого строку, якщо учасник справи обґрунтовує пропуск такого строку введенням воєнного стану в Україні [3].

Отже, введення в дію норм даного законопроекту дасть змогу зменшити ризики пропуску строків та не вчинення певних процесуальних дій вчасно під час дії воєнного стану в Україні.

### **Список використаних джерел**

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон від 18.03.2004 № 1618-IV. *Верховна рада України* (в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст. 436). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

2. До Прем'єр-міністра України Шмигала Д.А. та Міністра юстиції України Малюська Д.Л.: лист-звернення від 16.03.2022 № 288. *Асоціація правників України*. URL: [https://uba.ua/documents/2021/1123%20\(1\).pdf](https://uba.ua/documents/2021/1123%20(1).pdf).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України спрямованих на забезпечення прав та гарантій учасників судового процесу під час дії воєнного стану в Україні: проект закону Асоціації правників України. 18.03.2022. URL: [https://uba.ua/documents/2021/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82\\_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8\\_%D0%90%D0%9F%D0%A3\\_16\\_03\\_22%20\(1\).pdf](https://uba.ua/documents/2021/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8_%D0%90%D0%9F%D0%A3_16_03_22%20(1).pdf).

УДК 347.948

**Олексій ЯКИМЕЦЬ,**

професор кафедри цивільно-правових  
дисциплін Національної академії внутрішніх  
справ, кандидат юридичних наук, доцент

## **СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

Взаємодія різних систем наукових знань, розширення форм адаптації їх практикою – об'єктивна закономірність сьогодення. Інтеграція спеціальних знань в юридичну практику набуває все більшого розмаху. В цьому зв'язку є актуальним дослідження проблеми судової експертизи, як основної форми використання спеціальних знань в цивільному процесі – в умовах змін юридичної діяльності.

Судова експертиза – один з інститутів доказування, через призму якого можна прослідити закономірності сучасного розвитку цивільно-процесуального права в цілому.

В контексті правової реформи важливим залишається проблема гарантій прав людини – в першу чергу опосередкованих на конституційному рівні. Ці глобальні проблеми цивільного процесу знаходять своєрідне відображення в регулюванні судової експертизи та інших формах використання спеціальних знань.

Одна із тенденцій розвитку процесуального в галузі цивілістики – уніфікація процесуальної форми цивільного і господарського процесів (при збереженні самостійності відповідних форм судового захисту).

Правовою основою використання спеціальних знань, в цивільному судочинстві є норми ст.129 Конституції України, зокрема п.7, де зазначено, що однією із головних засад захисту судочинства є гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами [1, с. 61].